

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdetéskor						
	ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/6 lap	14	36	70	120	160	200
1/6 "	7	18	35	60	80	100
1/6 "	3	9	17	30	40	50
1/6 "	1	75	4	8	15	20
1/6 "	1	90	2	25	4	40
				7	50	10
						12
						50
						25
						12
						50
						25
						12

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.
A szives megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.
Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. 6. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Pályázati hirdetés.

Az erdélyi gazdasági egylet által mult év február 5-én kitűzött, az erdélyi Mezőség befásítására vonatkozó pályakérdésre csak egy, s meg nem felelő mű érkezvén be, a gazd. egylet igazgató választmánya f. év május 6-án tartott ülésének határozata folytán a módosított, s itt közlendő pályakérdést újból kitűzni határozta.

P á l y á z a t.

Adassék terv 5—10 nyomtatott ivnyi népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk Királyhágón inneni részének, különösen a Mezőségnek említést alig érdemlő, sovány legelőnél egyebet nem nyújtó, merdek kopárait szintugy a déli, mint az északi oldalokon befásítani.

Nevcztessenek meg az ezen helyek légköri, s talaj viszonyainak legmegfelelőbb fanemek; irassanak le azok élettanilag, növénytanilag, s osztályoztassanak a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg.

Adassék elő az ajánlott fanemek magva gyűjtésének, faiskolában vagy állandó helyükre való elvetésének, faiskolában nevelésök- s állandó helyre kiültetésöknek, mindkét helyen ápoltatásuknak legezelszerűbb, egyszerű módja; a teendők elintézése legalkalmasabb idejének mindannyiszor kijelölésével.

Ismertessenek meg az erdő-ültetéshez kellő legcélszerűbb eszközök, rajzaik segélyével.

A pályamunkák szokott módon, idegen kézzel írva, s jeligés levelekkel ellátva, 1874 ápril 30-án estig Kolozsvárra az erd. gazdasági egylet titkárához küldendők be.

A pályaművek megbíráltatását szakértők által a választmány eszközöndi, s ez adja ki az abszolút becsel bíró legjobb mű írójának a díjt.

A pályamunka a díj odaitélése napjától számítandó fél évig az író tulajdona marad. Ha azonban ez alatt kinyomatását nem eszközölné, a tulajdoni jog az erd. gazdasági egyletre száll.

A pályadíj 50 arany.*)

A Jelinek-féle gyümölcsfa-tenyésztés.**)

Gassauer urtól, herczeg Schwarzenberg Károly csehországi wossowi uradalma igazgatójától a „Wiener Landw. Zeitung” ez idei 8 számában egy rövidke czikk jelent meg, a Jelinek-féle gyümölcsfa nemesítés és tenyésztéséről, mely következőleg hangzik:

„Két évvel ezelőtt meglátogatva Jelinek urat Czimelitzen, a mint a kertbe léptem azonnal több öl tűzifa tűnt szemembe, mi mind az elfagyott gyümölcsösből került. A kert más részében ellenben, a faiskolában találtam mintegy 2000 darab 5 éves 1—1 1/4" átmérőjű gyönyörű alma és körte oltványokat, melyeknek szép egyenes növése, sima fényes héja, s szabályos koronája, szintén nem kevésbé, de kellemesen, lepott meg.

A kert megszemlélése után Jelinek ur azon megjegyzést téve, „hogy amott 20 éves fáradságos és költséges munka van eltemetve, emitt ellenben 10 éves ama kitartón követett cél elérésének reménye virágzik fel, hogy a gyümölcsfa-tenyész-

*) Erdélyi laptársaink, ugy a magyar szaklapok t. szerkesztőségei tiszteletteljesen felkéretnek e pályázat szives átvételére.
S z e r k.

***) Felolvasatott az erd. gazd. egylet kertészeti szakosztályának f. hó 26-án tartott ülésében.

tést sikerülni fog reformálni“ egy kisserü, igen primitív kinézésű üvegházba vezetett, hol szintén mintegy 2000 már nemesített, sőt részben már fakadni is kezdő csemetét találtam, agyagba gömbözve. E látogatás 1871. január végén történt.

„Ugyan azon év május havában ismét meglátogattam Jelinek urat, s ama 2000, januárban még az üvegházban talált csemeték ez alatt 1 1/2—2' magasú fácskákká fejlődtek, melyek 2 1/2' távolságu sorokba 2'-ra ültetve egymástól a faiskolában valóban gyönyörű látványt nyújtottak.

„A 2000 drb. egytől-egyig mind megfogant és vidoran tenyészett.

„Ezen, ezelőtt két évvel Jelinek urnál tett látogatásom alkalmával nyert kellemes benyomást nem feledhetem el, annál kevésbé, mert szemben azzal, a kezelésem alatti uradalomban m. e. 15 év óta a gyümölcsfa-tenyésztés terén tett fáradozásaim csaknem eredménytelenek voltak, miután eltekintve azon károsításoktól, melyeknek az ily ültetvények ki vannak téve, évről-évre még a kemény telek is igen sok kárt tettek gyümölcsfa telepeimben, sőt a legközelebb mult nyár szárazsága miatt a legtöbb nemesítés meg sem fakadt. Szóval az itteni fatenyésztés egészen kérdéssé lett téve.

„Egyrészt tehát e szomoru tapasztalatok, másrészt pedig a Jelinek urnál látott eredmények, (kinek az általa feltalált módon nemesített fácskáikért 1 frt 50 kr, 2 frtot is szívesen fizettek), nem kevésbé az én gyümölcsfa-tenyésztés iránti hajlamom, és a gyümölcsfa-tenyésztésnek az országra való nemzetgazdasági fontossága, mind arra készítettek, hogy a mezei gazdaság terén szintén mindennemű haladásért lelkesülő főnökömet herczeg Schwarzenberg Károly ő magasságát felkérjem, hogy ez új gyümölcsfa nemesítést és tenyésztést felkarolandó, egy m. e. 6—8 ezer drb. csemete nemesítéséhez megkívántató üvegházat építhessenek, a mire megnyerve az engedélyt, ma már (febr. 10) nem csak hogy 6000 drb. vadoncz, agyagba gömbözve várja a nemesítést, sőt a 10 nappal ezelőtt begömbözötték már fakadni is kezdenek és épen kezdjük a nemesítést.

„Midőn mindezt köztudomásra juttathatni szerencsésnek érzem magamat, egyszersmind kinyilatkoztatom, hogy a munkálatok megtekintésére minden szakértőt szívesen látok Wossowba, hol e nemesítési mód előnyeiről s a nemesített fácskák további fejlődéséről mindenkinek alkalmat kívánok nyújtani meggyőződést szerezhetni.“

E közleményt olvasva azonnal meghozattam Jelinek „Die Reform der Obstbaumzucht“ cz. művét s egyszersmint irtam Gassauer igazgató urnak, felkérve őtet közlésére annak, hogy merre és Bécsből mennyire esik a kérdéses birtok,*) mely so-

raimra nyert szíves válasz folytán, azután folyó év május 6-án Bécsből, hová ez időtájt betegségem miatt okvetlen fel kellett mennem, ki is rándultam Wossowba, s a mit ott láttam az valóban meglepett, mert mintegy 6000 drb. nemesített csemetét, melyeknek legnagyobb része már akkor 1/2—3/4' hajtással birt, már künn a faiskolában találtam és mondhatom régen nem hatott reám valami kellemesebben, mint e csemetéknek vidor, gazdag tenyészete s egyenlősége; mert mintha csak gyárilag egy mintában lettek volna előállítva, oly egyforma volt az egész telepítés. S. Gassauer igazgató ur nem csak hogy mindent, mi ez új nemesítésre vonatkozással birt, a legnagyobb szíveséggel elmondott és megmutatott, hanem szíves volt alkalmat nyújtani arra is, hogy az egész nemesítési eljárást saját kezüleg is begyakoroljam, sőt körülvezetett az egész uradalomban, melynek megtekintését, kit utja arra visz s főleg kit a vízművek érdekelnek, melyeknek segélyével sikerült az uradalomban még a meredek hegylejtőkön is öntözhető réteket hozni létre, melegen ajánlom.

S miután értésemre esett, hogy Wossowból vissza Bécs felé teendő utamban, csekély kerüléssel Jelinek urat is meglátogathatom, meg nem állhattam, hogy ezen, a gyümölcsfa-tenyésztést alapjában reformálni hivatott új gyümölcsfa-nemesítés mesterét saját tűzhelyénél fel ne keressem**) s valóban benne egy művelt és értelmes műkertészt tanultam ismerni, s egy nyílt szívű, találmányából titkot nem csináló, lelkes szakembert tisztelni. És azok után, mit Czimelitzen láttam, s Jelinek ur ez új nemesítésre vonatkozólag velem közleni szíves volt, csak még inkább meggyőződtem arról, hogy ezen új nemesítési mód mily nagyfontossággal és jelentőséggel bír, ha általában szólunk — a még mindig annyira elhanyagolt gyümölcsfa-tenyésztés emelésére, miért is még ott feltettem magamban, hogy haza térve azonnal tolat fogok ez új gyümölcsfa nemesítési módnak minél szélesebb körben leendő ismertetésére. Mely tekintetben Jelinek urnak adott szavamat beváltandó az alábbiakban röviden közlöm Jelinek ur egész gyümölcsfa tenyésztési eljárását; azokat a kik arról többet akarnak olvasni, a fentebb nevezett munkára utasítván. Mielőtt azonban a kérdéses fatenyésztési eljárás ismertetésébe fognék, felemlitem, hogy a bécsi világtárlatba is van Jelinek urtól 6 ládikó idei nemesítés kiállítva s ezen kívül még egy egész Vagon gyümölcsfát küldött be, de biz én minden keresésem daczára se birtam abból többet ama 6 ládikó s idei nemesítésnél felfedezni. Talán mások majd szerencsésebbek lesznek.

(Folytatása köv.)

Kodolányi Antal.

*) Wossowba Prágából a csehnyugati vasutal a rewnitzi állomásig kell menni, innét pedig Wossowba postakocsin. Prágától Rewnitzig 1 óra 23 perc, Rewnitztől Wossow 2 óra.

**) Czimelitzen a Ferencz József vaspálya Racico-Pisaki állomástól 2 óra járás.

A mezőhegyesi és kishéri állami ménesek rövid ismertetése.

I. MEZŐHEGYES.

(Folytatás.)

Napitakarmány rend egy darabra:

	Zab.*)	Széna.	Takarmány szalma.	Alomszalma.
	itce.	font.		
Szopó csikók a 3-iktól bezárólag a 6-ik hé- tig születésük után	1			
Szopó csikók a 7-dik héttől az elválasztásig	3			
Elválasztott csikók, az elválasztás napjától egész a betöltött egy éves korig	7	8	4	
Egy éves ménék, legelőre járva	7	2		n
Egy éves ménék, legelési időnyen kívül	8	10	6	
Két éves ménék, legelési időny alatt	7	2		
Két éves ménék, legelési időnyen kívül	8	12	6	o
3 éves ménék legelési időny alatt	5	2		
3 éves ménék legelési időnyen kívül	8	12	8	i
3 és 4 éves ménék	12	10	8	
Hágó ménék, hágtási idő alatt	16	10		
Hágó ménék, hágtási időn kívül	13	10		
Próba ménék, hágtási idő alatt	14	10		6
Próba ménék hágtási időn kívül	10	8	4	
Egy éves kanczák legelőre járva	7	2		
Egy éves kanczák, ha nem járnak legelőre	8	10	6	e
Két éves kanczák legelőre járva	7	2		
Két éves kanczák, ha nem járnak legelőre	8	12	6	
3 és 4 éves kanczák a legelési időny alatt	5	2		a
3 és 4 éves kanczák legelési időnyen kívül	8	12	8	
Anyakanczák s az csikóval a legelési időny alatt	5	—	4	
anyaménésbe be- legelési időnyen kívül	6	14	8	i
osztott fiatal kan- csikó nélkül, leg. időny alatt	5	—	4	
czák kapnak } „ „ leg. időnyen kívül	4	14	8	t
Igás kanczák a megállapodott terhesség első hónapjától kezdve	10	12	6	
Az eladásra kiállított lovak	12	12	6	A
A tisztiek szolgálattevő lovai	10	8	4	
A többi méntelepeken lévő szolgálattevő lovak	6	8	4	

A lovak osztályozása octoberben történik; s ennek könnyebb eszközlése végett május vétetik fel születési hónapnak az összes lóállományt illetőleg, ha mindjárt előbb vagy utóbb születtek volna is.

A hágtás id e j e januárban kezdődik s tart májusig; a legtöbb ellés december, januárj és februárra esik, egy néhány azonban martius és aprilisre is.

A csikók 5 hónapig szopnak, kivéve a gyengébbeket; mivel ezek később választatnak el. Az elválasztás nem fokozatosan, hanem egyszerre történik; az elválasztott csi-

kők a központba hozatnak, hol egy e célra rendelt istállóba helyeztetnek el. Eleinte egy-két napig nyughatatlanok és anyjuk után vágyódnak, nem sokára azonban a sok játszó társ társaságában elfeledik fájdalmukat.

A leszármazás kitudása végett minden egyes ló megbélyegeztetik, a hát két oldalára a leszármazási bélyeg jön, míg a bal arcz hátsó részére egy koronás M süttetik, mint a ménés nevének kezdő betűje, (Mezőhegyes)

Az egyes anya vagy törzsménese, valamint a csikó osztályok jellemzésére a következőket hozhatjuk fel:

A Schagya és Gydrán anyaménesei majdnem híven képviselik az arab fajt; a kanczák azonban az eredeti arab lónál valamivel nagyobbak és izmosabbak. A Gydrán anyakanczák legnagyobb részénél a homloksont ott, hol az orrcsontba megy át, kidomborodik, ez által a fej elveszti az arab lóvakat jellemző szépségét. A fejnek ezen legkevésbé sem szép alakulása, észlelhető az illető kanczák csikóinál is. Általánvéve azonban mind két törzsménés csikói tetszetős, izmos állatok s jól kivannak fejlődve. —

A két Nonius ménés egyénei nagy, erős és izmos állatok, s magukon hordják a Nonius törzs sajátosságos jellegét, a homlok- és orrcsont kidomborodását. A kanczák kevés kivétellel hosszú, otromba és nehéz fejűek, sőt némelyek kajla fülűek. Az egy és két éves csikók majd mind igen magos lábak, aránytalan hosszú s nehéz fejjel bírnak. A ménés felügyelőik állítása szerint, a Nonius törzs ivadékeit leginkább a homlok- és orrcsont említett kidomborodása jellegzi. Minthogy azonban ezen fejalakulás kevésbé tetszetős, kívánatos volna a tenyésztésre szánt Nonius ivadékok kiválasztásánál figyelni arra, hogy a jövő nemzedékben szebb fejalakulás lépjen előtérbe, mivel a jelenlegi nem igen ösztönzi a lótenyésztőket arra, hogy kanczáikat Nonius ménekkel fedzessék, mégha azt díjtalanul tétethetnék is.

Az első angol törzs — vagy anyaménés kitünő, általában nagy, erős lovakat mutat fel, igen szép, száraz és tetszetős fejjel; a hátsó rész különösen erős és széles; a végtagok pedig finomak, de erősek.

Az angol-arab ménés egyénei igen szépek, egyestve magukon hordják a két faj jellegét; mindazáltal a lábak, a térd és csánk ízületen attól igen gyengén alkotvák. Általánvéve, ha vesszük, a mezőhegyesi ménés tenyészanyaga kitünő, s a jó eredmény világos példája a helyes és észszerű tenyésztési eljárásnak.

A hágómének (173 darab) september és october elején küldetnek ki a vidékre az illető méntelepekre. Ezek szép, nagy és jól alkotott hibátlan állatok, s bizonyára nagyban fognak hatni a hazai lótenyésztés emelésére.

*) Egy itcze zab tápértékben = 1 font szénával.—

(Folytatása köv.)

T Á R S A L G Ó.

Értesítés.

A kolozs-monostori magyar királyi gazdasági tanintézetben folyó év augusztus havában ismét több ifju gazda fogja végezni a tanfolyamot; felhivom tehát ezennel mindazon t. cz. birtokos és bérlő, továbbá jószág-igazgató és kezelő urakat, a kiknek ily ifjakra birtokaikban szükségök van, hogy e részben hozzám fordulni sziveskedjenek. Miután pedig a mult évben többen már akkor tudakozódtak ily ifjak után, midőn a rendelkezésre állottak mind elhelyezve voltak, kérem az e részbeni megkereséseket, lehetőleg július hó végéig kezemhez juttatni.

Kolozs-Monostor 1873. május hó 28.

Kodolányi Antal,
igazgató.

A bécsi világtárlat.

Három napot töltve legközelebb Bécsben, természetesen megtekintettem a világtárlatot is, hanem biz azok után, a miket még ott ez idő szerint látni lehet, ahogy a tudósító őszinte akar lenni, — eltekintve az időszaki kiállítások és kísérletektől — más tanácsot nem adhat, mint hogy aki a világtárlatot teljes nagyszerűségében akarja látni, — az június 20--25-ke előtt Bécsbe ne menjen, mert nem csak hogy több udvari épületnek, melyek szintén kiállítási tárgyak felvételére vannak szánya, csak most készítik a vázzát, a legtöbb udvari épületbe még bár készek is, be nem eresztik az embert, bár forintját befizette is, mert a kiállítási tárgyak kirakodásával most foglalkoznak benne legjavában, de meg a hóvá beeresztenek is, abban sincs köszönet, mert abban a babeli zürzavarban, hol deszka ládákon kell még hozzá keresztül kasul bugdácsolni, az ember tulajdonképen a már felállított tárgyak szemléletét se élvezheti, mert minden perczen vagy attól kell félnie, hogy a teli ládákat czipelő munkások a lábára lépnek, vagy az oldalbordáját törik be, vagy hogy valami állvány darabja a fejére esik, a mi egy se alkalmas arra, hogy nyugodt tanulmányozását engedje meg a kiállított tárgyaknak, sőt még magában a nagy ipar palotában is — a nagy körönd csak nem teljesen üres — a mellécsarnokoknak nagy részében a kirakodás alig haladt felénél előbbre, sőt az amerikai csarnokban még jóformán a kirakodást meg se kezdték, s a chinai és japáni, egyiptomi és törökországi mellék-csarnokokban, csak is kiváltságolt embereknek van megengedve a belépés, — és épen azért — én részemről nem is tartom egészen tisztességes eljárásnak azt, hogy a közönség részére a világtárlatot május 1-jével megnyitották, nem azért, mint ha egy forintért nem volna elég mit látni, mert hisz egy forint főleg Bécsben és főleg most oly csekélység — hanem azért — mert utoljára is aki forintját befizeti, teljes joggal követelheti, hogy kész kiállítást találjon, s ne egy babeli zürzavart,

melyben ha valamit mégis látni akar, csaknem életveszéllyel kénytelen magát sok helyen keresztül küzdeni.

Egy journalista barátom azzal védelmezte e készületlenséget, hogy az a mult párisi és londoni kiállításon se volt máskép, hanem biz én azt különös védelemnek találom, ha valaki egy helytelen tettet egy más ember helytelen tétével védelmez. És megrovandónak találom azt is, hogy az utak oly rossz karban vannak, hogy az udvari mellék épületek között, az ember a szó szoros értelmében bokáig jár a sárban — már pedig a porondot csak nem kellett Amerikából ide szállítani!

No de hagyjuk ezt, s vessünk egy futó pillantást arra, mit már mégis látni lehetett — azokból — ami a gazdát közelebről érdekelheti.

Első helyen áll itt, a május 1--10-ig tartott kertészeti, illetőleg virág, zöldség és gyümölcs kiállítás. Ez a bécsi kertészeti társulatnak a kiállítási udvar délkeleti sarkában felállított sátorában volt elhelyezve, s nagyszerű azalea, erica, rhododendron, rózsza, cineraria virágcsoportokat tüntetett fel. A legszebb azalea és erica csoportot, s a legváltozatosabb színekben a bel műkertész állította ki; a legszebb rhododendronok Seidel műkertésztől voltak, rózsát legtöbbet és legszebbeket Bachrati és Klaring műkertészek, s a braunschweigi herczeg hiecingi kertésze állított ki. A legszebb pálmák Abeltől és a braunschweigi herczegtől voltak, fuchsiát s hortenziát csupán Stock küldött a kiállításba, s szegfüveket egyedül Klaring. Ezenkívül igen szép havasi flora gyűjteményt állított ki Platz és igen szép szárított virág bouqueteket Stumpf műkertész. Gyönyörű orchideákat lebetett látni Lindentől Brüsseltől, de mikor már én láttam, nagyrésze el volt hervadva. Szép volt, bár egy világtárlathoz igen kicsiny, a gyümölcs kiállítás is, de mindenesetre tanulságos azért, mert fel lett mutatva, hogy még a különben már a tél közepén tuleredő gyümölcsfajokat is — el lehet kellő gondozás mellett májusig is tartani. A legnagyobb és legváltozatos gyümölcs kiállítás a stajersországi gazdasági egyesület csoportos kiállítása volt 115 faj alma és 4 faj körtével.

A kiállított körtéfajok a következők voltak: Mostbirne, Dechantbirne, Hernbirne, Virguleuse. — A második helyen állott a württembergi Centralstelle gyümölcs kiállítása 85 faj almával, s a harmadik helyen a kremsmünsteri apátságé 80 faj alma és 8 faj körtével. Ezek voltak: Bezi de veterans, Apotheker Birne, Dr. Brettonean., Annathallerbirne, Prinz Albert, Poir baziner, Jaminette, Winter Dechant birne. Az almák között a Rannettek voltak legfőképp képviselve. Szép alma gyűjteménye volt az eldenai akademiának.

A zöldség kiállítás aránylag szintén igen csekély volt, de büszkeséggel mondom el, hogy az első helyet itt Magyarország foglalta el, mert a legszebb üdészeti zöldséget és legtöbb félét Schillhaus gróf Széchenyi horpácsi kertésze állította ki, és a gróf Nákó János kertésze, kitől káposztának való tök, és Dioscorea batatas is volt kiállít-

va. A második helyet a zöldség kiállításnál a müncheni Gärtner-Verein collectiv kiállítása foglalta el. Szép számcza volt Thielb vöslai kertésztől kiállítva. Blult évi termésü zöldség gyüteménye szép volt az eldenai akademiának. A legszebb spárgát pedig gróf Zichy Ferencz födemesi kertészete és Tschugguel bozeni kertész állították ki. —

A gyümölcsfa kiállítás is kisebb mint részemről vártam, de a mi a szépséget s tanulságosságot illeti, a kiállítás igen sikerültnek mondható; mert szebb redélyfákat, amilyenek Durandtól Páris mellett, Burg la Reinból és gróf Zichy Ferencztől Födemesről vannak kiállítva, alig ha lehet bár hol a világon látni. És a mi a redélyfákat illeti, ha az ember az ezen két kiállítóáltal kiállítottakat látta, akkor azután vajmi kevés ideig van kedve időzni a többi kiállító redélyfái mellett, holott pedig a többiek is állítottak ki eleget, de ezek között elvétve van egy egy itt-ott, mely teljesen szabályos kinézésü volna. Még a Balhetté Troyesből se esik kivétel alá. A legszebb palnetteket mutatta még be a többi közt Jörgens hamburgi kertész. Az az általános hiba a redélyfáknál, hogy a galyak a törzs felé kopaszok, vagy legalább rosszul vannak benöve, — általánosan itt is a kiállított redély fáknál, csak a Durand és gróf Zichy Ferencz által kiállítottak állják ki rendületlenül a criticát. — Igen szép diszfa kiállítása van Hangel műkertésznek és szép gyümölcsfa-kiállítása (alacsony törzs) Schillhaus horpácsi kertésznek. Szép példányokat találni a keszthelyi intézet által kiállított gyümölcsfák között is.

A mi pedig a tanulságosságot illeti, a koszoru a klosterneuburgi kertészeti és vinczellér-képző intézetet illeti meg, mely gyönyörű példányokban mutat be egy egész gyümölcsfatenyésztési turnust a magvetéstől egész a kiültetésig.

Még egy nevezetes dolgot kell itt felemlítenem, a Jelinek műkertész (Czimelitz) által kiállított idei nemesítéseket, melyek 12 ládikába vannak kiállítva, és már máj. 10-én a legtöbb egy araszos hajtással birt. E nemesítési mód egy egész új irányt van hivatva adni a gyümölcsfatenyésztésnek.

A mit még ezen kívül a kiállításokról mondhatok, az igen kevés, mivel például a gépkiallítást illetőleg, Amerikából még néhány arató gép leszámításával semmi se volt felállítva, s az angolországi gép-kiállításban is csak itt-ott vannak még rendezve a dolgok, hasonlóképp rendezetlen még a németországi gép kiállítás is. — Még legtovább haladtak a felállítással, a mi hazai gépgyáraink, s szép kiállítása van ekékben a jóhírű s hitelű Gubicz és Vidacs cégnek Pestről, s Polgárnak Makóról. A „Srobl és Barisch“ cégtől pedig a cég arató gépe és borsajtója és egy ügyes szecskavágó érdemel figyelmet, továbbá itt találjuk Eichingert ismert jóságú rostáival és Stadl Györből, Zavar és Stoyet Sopronyól. Igen figyelemre méltó a Kühne mosonyi gyára kiállítása is, kinek vetőgépei oly jó hírnek örvendenek az országban. A Kollerich Pál rosta gyára kiállítása pedig arról tesz

tanúságot, hogy ez iparággal hazánk bármely országgal vetekedhetik.

A németországi gépgyárak kiállítása közül pedig főleg kis gazdáinkat a „Buxbaum augsburgi“ cég által kiállított 2—3 lovas cséplő-gépekre hivatnom fel, már most, melyeket, mivel e cég kiállítása már kész volt, részletebben megtekintheték.

Az angolországi gépkiallításban igen sok a 2-tős és 3-as eke, mi arra mutat, hogy ez irányban kereslet létezik.

A termény-kiállításban csak hogy épen végig mehettünk, itt még mindenfelé egy chaos volt, csak itt ott állt még egy szép állvány készen, teli szebbnél szebb ünnepi ruhába öltöztetett csomagok és üvegekkel. Ezekről azonban majd más szövegben majd készen találja a tárlat e részét is.

Nem hagyhatom azonban végre említés nélkül, még a herceg Schwarzenberg és herceg Coburg pavillonokat, melyeket, szintén csak az utolsó nap délutánján láthattam egy pár perczre, de ez egy pár percznyi áttekintés is meggyőzött róla, hogy ott szakavatott kezek vezették a kiállítást. —

Örömmel tekintettem végig a gyönyörű két pavillon kiállításán, melyek egyikében (herceg Coburg) a hercegnek magyar uradalmi képviselve vannak, de kilépve elszomorodtam, mert eszembe jutott, hogy mért nem áldoznak ily czelokra, ami főuraink közül is többen, mért nem igyekeznek hazánk mezei gazdaságát s iparát a világnak ők is ily szép csoportozatos kiállításokban bemutatni.

S most még egyet kell felemlítenem, azt t. i. hogy a magyar csárdában igen jól és elég jutányosan lehet étkezni, míg a többi vendéglőkben valóságos rabló módon bánnak el a vendégekkel, a ki tehát jól akar enni és jó bort inni reá — még pedig magyar zene mellett, az menjen Bécsben is — a magyar csárdába. (G. L.)

Május 12.

Kodolányi Antal.

A múlt években importált allgani szarvasmarháról az ország különböző vidékeiről érkezett jelentések egybeállítása.

1) A vas megyei gazd. egyesület elnökének jelentése szerint az oda importált allgani bika és tehén szerencsésen megérkezvén köztetszésben részesülnek.

2) A Tolnamegyébe importált állatok Schneemann Lajos ur értesítése szerint, oda szerencsésen megérkeztek. Kezdetben azon aggodalom merült fel, hogy ezen marhafaj az azon vidéken termő takarmányt nem fogja jól enni, azonban ellenkezőleg bebizonyult, hogy az otthonos marhák távol sem oly falánkak és jó evők, mint ezen importált allgani faj. Azon rövid idő óta, mióta behozattak, varakozáson felül szépen fejlődnek. Takarmányzásuk a szárlason kívül keverék, (szecska, zab és gumós növény) különösen a répát nagyon szeretik.

3) A Komárom megyébe behozott allg. állatok Ordódy Pál birtokos ur jelentése szerint szerencsésen megérkez-

tek, s már meg is ellettek. Egyik üsző a megérkezés után lábfejést kapott. Egyébiránt jelentő minden tekintetben megvan elégedve szerzeményével.

4) A zágrábi érseki uradalom igazgatójának jelentése szerint az allg. marha szállitmány szerencsésen megérkezve, a szállitás fáradalmait csakhamar kiheverte, s az egyik tehén meg is borjazott szép üsző borjuval. E fajnak teje a tarka svájczai tehenek tejénél 50%-tel jobb. Egy itcze tejfel után egy $\frac{2}{3}$ vaj nyeretett. A takarmányban nem válogatnak; a legyek iránt felette érzékenyek, különben igen szelidek, különösen a bikák.

5) Berzeviczy Egyed cs. k. kamarás ur lomniczi birtokára importált allgauti tehenek közül:

a) D a c h s nevű tehén nehéz allgauti faj. 1871. június 14-én 1090 $\frac{1}{2}$ élősulylyal importáltatott. 1871. július 1-től 1872. július 1-ig 4233 itcze tejet adott, csak 7 napig állott ugy, hogy nem fejték. 1872. februárban 14 nappal a rendes idő előtt egy gyenge borjut ellett, s 5 hetig betegeskedett, mely idő alatt tejelő képessége is nagyon alászállott. 1872. decemberben 300 frtért eladott gróf Dessewffy Dénesnek.

b) J e t t e nevű tehén, nehéz allgauti faj, 1871. szept. 28-án mint üsző 275 frton vásároltatott 900 $\frac{1}{2}$ élősulylyal. 1871. november 26-án egészséges borjat ellett. 1871. nov. 26-tól 1872. nov. 26-ig 4341 itcze tejet adott. Jelenleg elletés előtt áll.

c) H i r s c h nevű tehén könnyű allgauti fajta. 1871. szept. 23-án 264 frtért vétetett és 760 $\frac{1}{2}$ sulyt ért el. 361 fejési napon 3484 itcze tejet adott. 1871. nov. 10-én egészséges üsző borjat ellett, mely 6 hetes korában Salamon T. urnak 60 frtért adatott el. A tehén december 29. heves tüdőgyuladásba esett meghülés következtében, s így december 29-től febr. 30-ig nem tejtelt. Homeopathicus módon gyógyítottatott ki. Jelenleg hasas.

d) C h r i s t l nevű tehén könnyű allgauti faj 700 $\frac{1}{2}$ élősulylyal. 1871. novemb. 3-án 210 frton vétetett. 336 fejési napon 3046 itcze tejet adott. 1871. novemb. 20-án erős üsző borjat és 1872. septemb. 23-án iker bika borjakat ellett; ezek közül egyik felneveltetett, a másik idétlen volt és fordítva feküdt az anyatestben. A nehéz ellés folytán e tehén hosszabb ideig szenvedő volt, és a tejelés a szokottnál felével kevesebbre apadt.

e) C o m t e s s e nevű tehén, könnyű allgauti faj 780 $\frac{1}{2}$ élősulylyal. 1872. április 22-én hasas állapotban hozatott be. Megellett 1872. nov. 26-án bikaborjuval. 237 fejési napon 1620 itczét adott.

6) Báró Wildburg cs. kir. nyugalmazott kapitány késmárki lakos jelentése azon 2 éves allgauti üszőről, melyet a szepesi gazd. egyesülettől 265 frtért vett 1871. szeptemberben. —

Decemberben (1871.) megborjazott s ez időtől fogva közönséges száraz takarmány mellett a tejelő képesség mindig igen kielégítő volt. A borjazás utáni első 4 hónapban átlagosan 20 itcze tejet adott, innét kezdve azonban átlagosan csak 10 itczét. Habár 1872. decemberben még mindig 6 itcze tej fejtethetett, mégis a tehén iránti

kiméletből, s hogy a borju is az anyatestben több táplálékot kapjon, a fejés abban hagyatott, s minthogy a második borju már januárban meglett, a tehén összesen mintegy 8 hétig állt fejés nélkül.

7) Nagy-Lomnicz község előljáróságának jelentése szerint az 1871. évi octoberben a szepesi gazd. egyesülettől átvett allgauti bika, közönséges széna takarmányzás mellett kitünően gyarapodott és szépen kifejtett, s a község lakosai által 1 frt ugratási díjért folytonosan használtatik. A keresztezés eredményei eléggé kielégítőek. Nyáron a bika siklegelőre hajtattott anélkül, hogy legkevésbé lesoványodott volna és sokkal jobban nézett ki, mint a helybeli faj bikák.

8) Stenczel Hugó késmárki lakos az általa megvásárolt allgauti üszőről a következőket mondja: Midőn a sötétbarna színű üszőt megvette, ez $1\frac{3}{4}$ éves volt, s 1871. novemb. 14-én kellendett megborjaznia, azonban már oct. 1-én megellett. A borju igen gyenge volt, s a korai ellés minden nyomát magán viselte. Azonban gondos ápolás és három hónapi szoptatás után szépen kinötte magát s ma erős üsző.

Az anya 1872. január 1-én fejtett ki legelőszőr és 12 itcze tejet adott, mely mennyiséget egy álló évig naponként megadta. 1872. octob. felényire apadt, decemberben ismét többet adott. Könnyen fejhető, teje vajdus, minden takarmányt szeret, kivéven a savanyított káposzta levelet. Jól táplált és igen jó természetű, s így mindenkép megelégedésre méltó. A második borjunál a tejelő képesség is reménylhetőleg fokoztatik.

Szabatosb tejelési kísérletek eredményei legközelebb fognak közöltetni.

LEVELEZÉS.

Kolozs, május 20. 1873.

E vidék juhvására régen Zsukon május 5—20-ig szokott tartani, most 5-én kezdőleg, néhány nap alatt lefolyt. Egy bárányos jó juh 8—10 frton, közepes 6—8 frton kelt el. A meddő juhok is szinte ezen áron keltek. A vásár inkább gyengének mondható. A mezőség nagy része e vásáron szokott pénzt csinálni, hogy fa és marhatáp ára tartozását leróhassa, e szükséglethez járul most az is, hogy a gabonát majd minden gazdának venni kell, s pénzt nem igen van miből teremtenie, mert tavaly a juhok nagyobb része elhullott, s a takarmány hiánya miatt rosszul telet marhának nincs becse és ára. A mint hallszik az örményesi és monostori juhvásárok is gyengén ütöttek ki. Még szerencse e város és vidéke népének, hogy a vasuti munkálatoknál kaphat kevés gyalogos munkát és így keresetet.

E becses lapokból olvasom, hogy a szarvasmarhatelepsztelep felállítása tárgyában is albizottság van kiküldve tervet adni a ministeriumnak a telep, helye a tenyésztés mérve, s költségére nézve.

E tenyésztelő helyiségére nézve e várost ajánlanám az illetők becses figyelmébe. Mert itt az államnak 1200

katastrális hold birtoka van, s ebből egy tagban hét száz holdnyi oly terület, hol mindig bő viz található, s hol kereskedők csoport marhái voltak hizlalás végett elhelyezve, s hol az 1849-ik évi országos marhavész idején az ott legelt hizó néhány száz darab marha közt a vész nem pusztított akkor, midőn e város marhái százankint hullottak el. Ott van hegy, völgy, egészséges lég; s ha szűkség lenne reá, lehetne a telepet kicserélés és sajátítás által nagyítani is. Ehez járul az is, hogy a megszüntetett sóakna épületeit is igénybe lehetne venni, s e város is megtenne minden lehető áldozattal is. Itt a tizenkétezer néhány száz hold területű határon eddig is szép marha állomány létezett, nemes faju magmarhák tartattak; s e telep a Mezőségnek s környékének alkalmas egyik telepe lehetne, a m.-nagy-csáni Tisza-féle telep szomszédságában némi verseny is fejlődhetnék ki.

Dálnoki Veres Sándor.

* * *

A szarvasmarha tenyésztelők föllállítására és leendő helye fölött az értekezések most folynak a bizottságban, melynek tagjai az alkalmas vidékeket ismerő szakférfiakból állanak. A telep helyül már több birtok jött tekintetbe s a bizottság bizonyára nem fogja elmulasztani, hogy a telep helyül azon birtokot projektálja, a mely mind alkalmas volt, mind a leendő befektetések mértéke szerint a célnak leginkább megfelelő. Hogy azonban a bizottság magát még jobban tájékozhassa, hasznos volna azon feltételeket tudtára adni, mik mellett a város ezen ügyet gyámoltatni hajlandó volna. A mi pedig az utolsó sorokban érin-

tett versenyt illeti, arra nézve nézetünk oda irányul, hogy szarvasmarhatenyésztésünk jelen állapotában nem versenyre, mint inkább gyökeres segélyre van szükség.

S z e r k.

EGYVELEG.

(v) A bécsi közkiállítás állattárlatára Kolozsvárról gr. Bethlen Camilló urtól tiszta erdélyi fajta 1 bika s 4 tehén; az erd. gazd. egyeslet részéről 4 drb. jármás ökör; mltsgs. Paget János urtól 4 drb. ayrshirei-schveizi keresztezett tehén; gr. Bethlen Sándor urtól 1 d. eredeti havasi, 1 havasi keresztezett tehén s 4 kecske; gr. Mikó Imre urtól 2 drb. jármos bivaly. — Gr. Mikó Imre, br. Bánffy Dániel, Paget János, Tisza László s Zeyk József urak részéről összesen: lincolnkeresztes anyajuh 23, bárány 7, kos 3 drb. s eredeti erdélyi fekete és fehér 6 anyajuh és 6 bárány. — Gr. Teleky Károly urtól 4 fekete mangalicza kocza s 1 kan, Tisza László urtól 2 szalontai kocza, 1 kan s 1 hizott ártány. — Mindösszesen 72 darab. —

* A békés megyei gazdasági-egyeslet által f. é. és hó 18-án B.-Csabán rendezett állatkiállítási lóverseny derült időben roppant nézőközönség jelenlétében tartott meg. Az állatkiállítás on számra ugyan kevés, de minőségre igen jeles állatok lettek kiállítva. A lóversenyen eddig még nem látott számú lovak pályáztak. —

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	bécsi öl tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	május 29	516—824	560—570	460—476	176—184	116—424	160	130	1000	25
Nagy-Várad	május 20	540—730	170—520	130—450	160—200	140—360	220	130	1000	28
Maros-Vásárhely	május 21	618—650	160—498	146—470	198—218	—	230—250	160—190	1250	22
Károly-Fehérvár	május 24	648—650	600—612	195—500	170—175	—	115—120	80—90	1200	20
Nagy-Szeben	ápril 29	680—733	560—613	417—487	173—200	400	100—105	70	700	22
Brassó	ápril 28.	644—720	555	118—434	168—175	316	—	—	—	22
Besztercze	május 20	740—800	600	480	170	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	május 15	638—675	550—600	120—475	175—200	—	240—250	60—70	1100	20
Szamosujvár	május 19	640—720	180—560	180—400	140—160	—	180	50	1200	20
Deés	május 27	780—800	640—680	540—560	160—170	—	190—200	75—100	800	18
Torda	mart. 22.	632—700	480—520	140—460	150—160	—	165—170	70—100	1400	22

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 — frt — kr. Ezüst árkelet 110.—.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 2700 drb. hizó ökör, a forgalom élénk; árak: gallicziai és német

34—36 frt, magyar hizó ökör 33—35¹/₂ frt a vágósúly mázsája.

(v.) A komló, mint fonalnövény is használható, mely célra levágott szárai, beáztatandók s úgy kezelendők, mint a kender. A komló durva, erős szálát ad, a mit ponyvák s kötelek készítésére lehet jól felgyártani.

* * Felhívás. A magyar-óvári m. kir. felsőbb gazdasági tanintézet magyar ajku polgáraiból Dr. Rodiczky Jenő tanár ur vezetése alatt ez évben „önképző és kirándulási egylet” alakulván, hogy tagjai az eddigi sikeres működés után minél tágasabb körből merithessék a gazdaság teréni tapasztalataikat, azon tisztelt urak, kik érintett intézetnek hallgatói voltak, barátilag felszólítanak ezen nemes törekvésü célnak előmozdítására. E végből azon t. urak, kik jövőd pályatársaik jelen — e téren tett működésük miben léte által érdekelve vannak, s arról tudomást szerezni, s az egyletbe mint levelező tagok belépni óhajtanak, sziveskedjenek neveiket állásuk és tartozkodási helyüket alólirottal levél útján közölni.— Bővebb tudomást szerezni óhajtók egyidőre levél útján elégitetnek ki. Magyar-Óvár, május 21. 1873. O r o s s M á t y á s, főjegyző.

(sz.) Fák kiültetésére állítólag legalkalmasabb idő a nyár, főleg július hónapja, minthogy ekkor a nedv kevésbé czukortartalmu lévén, a sértett helyeken nem ömlik ki oly könnyen s az erjedésnek, megeczetesedésnek és egyéb rontó befolyásoknak sincs annyira alávetve, mint az élénk tevékenységben levő tavaszi friss nedv. Kísérleteket tenni e részt, semmi nagy áldozattal és kockázattal nem járna.

TARTALOM: Pályázati hirdetés. — A Jelinek-féle gyümölcsfa-tenyésztés. — A mezőhegyesi és kishéri állami ménesek rövid ismertetése (Folytatás.) — Társalgó: Értesítés. — A bécsi világtárlat. — A mult években importált allgauti szarvasmarháról az ország különböző vidékeiről érkezett jelentések egybeállítására. — Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra {500 forinttól 5000 frtig, $5\frac{3}{4}\%$ kamat $2\frac{1}{4}\%$ törl. illetőleg 8% -kal 22 évi törlesztésre 5000 frttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7% -al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (18—48.)

„TISZA“

biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközül minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz- és jégkárek ellen, ugy élet és járadékra. Már megnyitott jelzálogkölcsön üzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellet.

A már beállott

jégüzlet idején

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartandja a termelő közönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, ugy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök.

Kolozsvártt a képviselőségi iroda: főtér, 8. szám Tauffer Károly házának első emeletén.

A „TISZA“ biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvár, ápril 22-én 1873.

Br. Bánffy Dezső, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

6—20 (9)